

МІНІСТЕРСТВО КУЛЬТУРИ І ТУРИЗМУ УКРАЇНИ

Державний методичний центр навчальних закладів
культури і мистецтв

МУЗИЧНИЙ ІНСТРУМЕНТ БАЯН, АКОРДЕОН

Програма
для вищих навчальних закладів культури і мистецтв
I-II рівнів акредитації

Спеціальність “Народна художня творчість”
Спеціалізація “Видовищно-театралізовані заходи”

Київ – 2005

МІНІСТЕРСТВО КУЛЬТУРИ І ТУРИЗМУ УКРАЇНИ

Державний методичний центр навчальних закладів
культури і мистецтв

МУЗИЧНИЙ ІНСТРУМЕНТ БАЯН (АКОРДЕОН)

Програма

для вищих навчальних закладів культури і мистецтв
I–II рівнів акредитації

Спеціальність “Народна художня творчість”

Спеціалізація “Видовищно-театралізовані заходи”

Видання здійснено на замовлення Державного методичного центру навчальних закладів культури і мистецтв України

МІДВІСЬКЕ ВИДАВНИЦТВО «НОВА КНИГА»

МУЗИЧНИЙ ІНСТРУМЕНТ. БАЯН (АКОРДЕОН)

Програма для вищих навчальних закладів культури і мистецтв І–ІІ рівнів акредитації, – Вінниця: НОВА КНИГА, 2005. – 8 с.

Укладач: **О. І. Гарбуз** – викладач Харківського училища культури

Рецензенти: **О. А. Романенко** – викладач Галяцького училища культури ім. І. П. Котляревського
Є. Л. Ващенко – викладач-методист Харківського музичного училища ім. Б. М. Лятошинського

Відповідальний за випуск: **Т. Ф. Стронько**

Редактор: **В. Д. Мельничук**

МІДВІСЬКЕ ВИДАВНИЦТВО «НОВА КНИГА»

ІІ-ІІІ рівні акредитації

Підписано до друку 02.12.05 р. Гарнітура Times
Формат 60×84_{1/16}. Папір офсетний. Друк офсетний.
Обл.-вид. арк. 0,5. Наклад 100 прим.

Видавництво «Нова Книга» м. Вінниця, вул. Стеценка, 46/85
Свідоцтво про внесення до державного реєстру видавців, виготівників і розповсюджувачів видавничої продукції ДК №103 від 30.06.2000 р.
Тел. (0432)52-34-80, 52-34-82 Факс 52-34-81
E-mail: newbook1@vinnitsa.com
www.novaknyha.com.ua

© Державний методичний центр навчальних закладів культури і мистецтв України, 2005

Пояснювальна записка

Програму з предмета “Музичний інструмент” складено відповідно до навчального плану 1998 року з урахуванням сучасних вимог до спеціалістів даного профілю. Вона є орієнтовною і передбачає можливість внесення змін і доповнень залежно від реальних умов навчання.

Студент спеціалізації “Видовищно-театралізовані заходи” повинен знати, що синтетична природа театрального мистецтва передбачає широке використання музики як виразного засобу, який допомагає найбільш повно, багатогранно втілити ідею заходу і донести її до глядача. А особисте виконання на музичному інструменті допомагає краще розуміти музику, позитивно впливає на розширення музичного кругозору студента, сприяє розвитку професійного інтересу.

Завдання курсу і короткі методичні поради

Мета курсу: дати початкові навички гри на одному з музичних інструментів, сприяти підвищенню загальної музичної культури, розвитку художнього мислення та творчої активності студентів.

Завдання курсу:

- формування початкових виконавських навичок гри на баяні або акордеоні;
- закріплення і розширення знань з музичної грамоти та сольфеджіо;
- виховання музично-естетичного смаку засобами художнього репертуару;
- прищеплення навичок самостійної роботи з нотним матеріалом.

“Музичний інструмент” є предметом циклу спеціальних дисциплін повинен вивчатися в тісному взаємозв’язку з предметами: “Музична грамота та сольфеджіо”, “Сольний спів”, “Звукове і музичне оформлення театралізованих заходів”, цілеспрямовано забезпечуючи міжпредметні зв’язки в навчанні.

На заняттях з предмета “Музичний інструмент” необхідно прищеплювати студентам уміння грамотно і точно читати текст музичного твору, вчити розуміти авторський задум, вслуховуватись у власне виконання і оцінювати його, досягаючи бажаного в звучанні інструмента.

Успішному навчанню сприятиме розвиток інтересу студентів до гри на баяні (акордеоні) та індивідуальна система занять.

Навчання гри на баяні повинно будуватись переважно на пісенно-танцювальному репертуарі, бо саме ці жанри найчастіше використовуються в практичній роботі студентів при проведенні театралізованих заходів.

Специфіка предмета та обмеженість часу на опанування ним вимагають від викладача пошуків ефективних прийомів організації навчального процесу. Варто нагадати про деякі з них.

Для виховання позитивного ставлення студентів до занять доцільно проводити бесіди про мету предмета та шляхи її досягнення. Слід акцентувати увагу на тому, що гра на баяні (акордеоні) важлива для професійного росту студента і для вивчення інших предметів спеціального циклу. Безсумнівно, що цікавий та доступний репертуар допоможе студенту опанувати гру на інструменті на бажаному рівні.

Дуже важливим психологічним стимулятором виконавського росту є сумісний вибір творів або обов’язкове врахування розумних побажань студента при складанні індивідуального робочого плану.

Для того, щоб заняття проходили успішно, викладачеві слід перед кожним уроком складати короткий план його проведення, враховуючи вимоги програми, здібності студента та завдання на даному етапі навчання.

У роботі з початківцями не варто переобтяжувати урок завданнями, вести його одноманітно. Дуже важливо навчити студента раціонально будувати домашні заняття та методично вірно працювати над музичним твором.

На уроках належить давати більше самостійних завдань і керувати їх виконанням, заохочувати ініціативу, активність студента.

Чим інтенсивніша самостійна робота студента на уроці, тим ефективнішою вона буде в домашніх умовах і навпаки. Треба, щоб студент після кожного заняття чітко уявляв своє домашнє завдання та способи його виконання. Корисно, крім основних, давати і додаткові завдання для самостійної роботи (в тому числі і матеріал для читання нот з аркуша).

Особливо в III семестрі бажано іноді проводити уроки-моделі (зразки) самостійних домашніх занять студента.

Для більш швидкого освоєння гри лівою рукою необхідно ознайомити студента з принципом розташування клавіш (кварто-квінтовий круг, обернення акордів), що створює типові формули акомпанементу.

Оскільки багато етюдів запланувати неможливо, то виконавську техніку слід розвивати на матеріалі гам і арпеджіо у вигляді доступних легких вправ. Наприклад, гаму До мажор треба давати уже з перших уроків, але в обсязі однієї октави і з обов’язковим акомпанементом у лівій руці. На цій формулі слід відпрацьовувати основні штрихи, ритми, динаміку, навички грамотного ведення та зміни напрямку руху міха, правильного співвідношення мелодії і акомпанементу, координації рухів рук.

Треба пам’ятати, що студенту бажано отримувати емоційне задоволення від результатів своєї діяльності, тому оцінка повинна бути стимулом для подальшої роботи початківця.

Творчий підхід до проведення занять дасть викладачу змогу використати ще багато педагогічних прийомів, підказаних практикою та конкретною роботою з кожним студентом.

Програма розрахована на студентів без попередньої музичної підготовки. Курс навчально-виховної роботи в класі охоплює два семестри другого курсу (відповідно 17 і 20 тижнів, по одній годині на тиждень).

Про результати навчання в третьому семестрі студент звітує на контрольному уроці, який проводиться за рахунок навчальних годин в присутності двох-трьох викладачів комісії. У кінці четвертого семестру навчальним планом передбачено диференційований залік. Якість навичок гри технічного матеріалу контролюється викладачем на уроках.

Зміст і обсяг навчального матеріалу

III семестр

Мета і завдання курсу. Зв'язок предмета "Музичний інструмент" з іншими предметами спеціального циклу. Роль баяна (акордеона) в народній музичній творчості. Ознайомлення з музичним інструментом, специфікою звуковидобування. Постановка виконавця, вивчення клавіатур, три позиції кисті правої руки, роль міха та зміна напрямку його руху, формування початкових ігрових навичок.

Протягом семестру студент повинен вивчити:

- чотири-п'ять різнохарактерних п'єс у простому викладі;
- гаму До мажор в одну-дві октави четвертними і восьмими тривалостями з акомпанементом в лівій руці, короткі арпеджіо та акордові послідовності правою рукою;
- хроматичну гаму правою рукою в межах однієї октави зі зміною напрямку руху міха через чотири звука;
- ознайомитись із гамою ля мінор правою рукою.

Зразок індивідуального плану:

1. Рос. нар. пісня "Как под горкой, под горой";
2. Кабалевський Д. Маленька полька;
3. Гурильов О. Пісенька;
4. Моцарт В. А. Азбука;
5. Укр. нар. пісня "Ніч яка місячна".

Оцінка в середині семестру виставляється з урахуванням поточної успішності. На контрольному уроці в кінці семестру студент виконує дві п'єси.

IV семестр

Протягом семестру студент повинен вивчити:

- три-чотири різнохарактерні п'єси;
- один етюд;
- гаму До мажор в межах однієї-двох октав, короткі арпеджіо та акордові послідовності двома руками;
- вправи, побудовані на гамі До мажор, з акомпанементом у лівій руці на засвоєння основних штрихів, доступних ритмів та вироблення впевнених ігрових рухів;
- гаму ля мінор, короткі арпеджіо та акордові послідовності правою рукою;
- гами Соль, Фа мажор, короткі арпеджіо правою рукою (ознайомлення).

Зразок індивідуального плану:

1. Кніппер А. Полечко-поле;
2. Калініков В. Тень-тень,
3. Білорус. нар. пісня "Перепілонька";
4. Укр. нар. пісня "Ой, за гаєм, гаєм"
5. Іванов В. Етюд До мажор.

На контрольному уроці в середині семестру студент виконує етюд і одну п'єсу. У кінці семестру грає дві п'єси.

СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Баян. 1 клас / Упоряд. І. Д. Олексєєв, М. І. Корєцький. – К.: Муз. Україна, 1985.
2. *Денисов О. Ф., Угринович В. В.* Популярні мелодії для баяна для акордеона – К.: Муз. Україна.
3. Легкі п'єси для баяна / Упоряд. та перекл. О. Ф. Денисов, К. С. Прокопенко. – 3-тє вид. – К., 1967. – (ДМШ1–2 клас).
4. Популярні мелодії в перекладі для баяна / Ред. – упоряд. І. І. Бурій, М. І. Корєцький. – К., 1987 – 1993. – (Супутник учня-баяниста).
5. *Агафонова О. Ф., Лондонов П. П., Соловьєв Ю. В.* Самоучитель игры на баяне. – М.: Музыка, 1983.
6. *Акимов Ю. Т., Гвоздев П. А.* Прогрессивная школа игры на баяне. 4. – М.: Сов. композитор, 1970. – (Ежегод. выпуск).
7. Аккордеон в музыкальной школе / Сост. В. Г. Грачєв, А. Д. Талакин. – М., 1977. – (Вып. 26).
8. Аккордеонисту-любителю. – М., 1991. – (Вып. 17 – 23).
9. Альбом начинающего баяниста / Сост. и исп. ред. В. Г. Бухвостова – М.: Сов. композитор, 1986. – (Вып. 33).
10. Альбом начинающего баяниста – М.: Сов. композитор, 1978. – (Вып. 18).
11. *Бардин Ю. В.* Обучение игре по пятипальцевой аппликатуре. – М., 1973
12. *Басурманов А. П.* Самоучитель игры на баяне. – М., 1988.
13. *Басурманов А. П.* Трёхгодовой курс обучения игре на баяне. 4 1. – М.: Музыка, 1965.
14. Баян в музыкальной школе. – М., 1987 – 1991. – (Серия выпусков).
15. *Бухвостов В. Г., Шахов Г. И.* Баян и аккордеон в художественной самодеятельности. – М., 1980. Вип. 1: 1988. Вип. 2: 1989. Вип. 3: 1990.
16. *Говорушко П. И.* Школа игры на баяне. – Л., 1969.
17. *Двилянский М. А.* Самоучитель игры на аккордеоне. – М, 1990.
18. *Лушников В. В.* Школа игры на аккордеоне. – М.: Музгиз, 1990.
19. *Лушников В. В.* Самоучитель игры на аккордеоне. – М.: Музыка, 1991.
20. *Онегин А. Е.* Школа игры на баяне. – М.: Музыка, 1986.
21. *Судариков А. Ф.* Исполнительская техника баяниста – М., 1986.
22. *Судариков А. Ф.* Основы начального обучения игре на баяне: Метод. пособ. в двух частях. – М., 1982.
23. Хрестоматия баяниста / Сост и исп. ред. В. Г. Грачева – 3-е изд. – М., 1984. – (ДМШ 1–2 класс).
24. Хрестоматия баяниста / Сост. и исп. ред. А. С. Крылусова – 5-е изд. – М., 1985. – (ДМШ 1–2 класс).